

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1818_335A_1-com-shoot-idm61.pdf (tilgået 03. august 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forfædres.

fredselskende; om en konge, der bringer fred og gode år (sigter til Frode Fredegod, der var en dansk sagnkonge af skjoldungeslægten. Ifølge sagnet var hans regeringstid så fredelig, at en guldring kunne ligge i vejsiden i årevis, uden at nogen tog den).

elsket af danskerne; med kærlighed til Danmark.

Ridder af Dannebrog.

løv.

hædersmænds; danske mænds.

scepter.

blomsten forglemmigej; (poetisk om) kære minder eller noget, der bærer præg af beskedenhed. Grundtvig gør ofte ordet til et symbol på kærligheden til den danske fædrelandshistorie.

kan (gl. præsens, 2.person singularis)

forsamling af konger.

scepteret.

kongenavn.

kongeskæbne.

kongesavn; kongesagn.

sigter til menneskets forgængelighed.

kun, blot.

scepteret.

også.

springer (poetisk).

glas.

dvs. æg, sværdæg.

på forundelig vis.

sigter til Danmark som en tronstol.

hædersmænd; danske mænd.

scepter.

sigter her også til rigsæblet, symbol på kongemagten.

endnu.

æbletræ.

stridens guldæble; sigter dels til guldæblet som et af regalierne og dels til Danmark som et land, der er værd at strides om.

pragtsal, festsal.

samvær.

våbenmagt; vold.

velviljes; venligheds.

i sandhed (folkevisudtryk).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

blomsten forglemmigej; (poetisk om) kære minder eller noget, der bærer præg af beskedenhed. Grundtvig gør ofte ordet til et symbol på kærligheden til den danske fædrelandshistorie.

lover (poetisk).

blomsten forglemmigej; (poetisk om) kære minder eller noget, der bærer præg af beskedenhed. Grundtvig gør ofte ordet til et symbol på kærligheden til den danske fædrelandshistorie.

fornemme, mægtige konger; enevoldskonger.

svunden tidsalder.

dvs. stol, trone.

kongeskjold, våbenskjold (sigter til Saxos historieværk).

også.

kriger, helt.

nærmest.

glemme, tabe af erindring.

også.

går.

løv.

også.

scepteret.

den kugle der er anbragt for enden af scepteret.

kongesæde, trone.

skænk, giv (imperativ pluralis).

pragtsalen, festsalen.

gærde, dvs. værn, beskyttelse.

fane, flag (her: Dannebrog, der ifølge legenden faldt ned fra himlen i 1219).

vanskeligste, hårde kår.

sigter til løverne i det danske våbenskjold.

elsk (imperativ pluralis).

klenodie, skat.

våbenskjoldets heraldiske figurer.

værn; egl. en kreds af krigere, der står tæt sammen med skjoldene foran sig.

sigter til hjerterne i det danske våbenskjold.

udformet med buer.

våbenskjoldets heraldiske figurer.

dvs. pren (pen, griffel).

blomsten forglemmigej; (poetisk om) kære minder eller noget, der bærer præg af beskedenhed. Grundtvig gør ofte ordet til et symbol på kærligheden til den danske fædrelandshistorie.

dvs. fagreste, skønneste.

blomsten forglemmigej; (poetisk om) kære minder eller noget, der bærer præg af beskedenhed. Grundtvig gør ofte ordet til et symbol på kærligheden til den danske fædrelandshistorie.

også.

sigter til hjerteskjoldet i det danske kongevåben.

sigter til løverne i det danske kongevåben.

rundkreds.

sigter formentlig til isbjørnen, der i det danske kongevåben symboliserer Grønland.

særlig.

forundes.

forfædres.

forundes.

forfædre.

endnu mere; fuldkomment.

forfædre.

særlig.

forfædres.

udkomme, sendes ud.

udbredelsen.

forfædres.

er sikkert vidnesbyrd; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

uden for al tvivl, utvivlsomt.

ganske vist.

hindringer, vanskeligheder.

usædvanlige; særegne.

forunderlige; besynderlige.

hæderlige, danske mænd.

forfædre.

derfor, af den grund.

hæderlige, danske mænd.

stamfædres; forfædres.

gerninger, handlinger.

jf. ordsproget: Skam til tak er verdens løn; se Mau 1879, nr. 8.789.

beskaffenhed.

særligt.

hæderlige, danske mænd.

sikkert.

selv.

bortkommet, gået tabt.

dvs. prentet, trykt.

da.

allerede.

dvs. prentet, trykt.

let, nemt.

her: oversat.

mærkbart.

forfædrenes.

stod frem.

sprede; forjage.

arbejdede på.

således.

hæderlige, danske mænd.

forfædres.

også.

magister; lærde person.

sandsynligt.

ganske vist.

hæderlig, dansk mand.

magister; lærd person.

lært fra de bedste.

sømmer.

magister; lærd person.

særlig.

velvilje.

magister; lærd person.

særegent, specielt.

hæderlige, danske mænd.

ganske vist.

havde han lyst til.

overvældende, umådeligt.

ganske vist.

dvs. syntes.

retskaffen og af ædel byrd (anvendt som titulatur til medlemmer af adlen).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hæderlige, danske mænds.

bestemt, afgjort.

førnævnte, tidligere omtalte.

magister; lærd person.

ærefuldt, hædersfuldt.

også.

rosværdige, ærefulde (anvendes især om afdøde konger).

uanset hvordan.

således.

kun, blot.

grundlag; forbillede.

sendt ud i et nyt oplag.

godt nok, ganske vist.

mistet.

forfædres.

blik; dømmekraft.

forfædrenes.

herlige.

mistede, tabte.

retsindighed; brave egenskab.

tilknytning.

forfædres.

således.

sigter til rigsvåbnet.

forfædre.

foruden dér (dvs. i den levende ihukommelse) er.

sjællænder.

kammeratskab, fællesskab.

hæderlige, danske mænd.

eller.

kun, blot.

blomsten forglemmigej; (poetisk om) kære minder eller noget, der bærer præg af beskedenhed. Grundtvig gør ofte ordet til et symbol på kærligheden til den danske fædrelandshistorie.

nyudsprungne bøgegrene og -kviste.

porse.

viol.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. fager, smuk.

den danske konge.

hæderlige, danske mænd.

hellere.

dvs. syntes.

duelig; tjenlig.

tydeligt, indlysende.

blot.

til salg; til rådighed.

ganske vist.

af højeste klasse, af fineste slags.

uanset hvor.

også.

40 bogsider.

udvalgt, udtaget.

hellere.

dvs. kællingsnak, forvrøvlet eller overtroisk snak.

forpligte.

påtvinge folket en mængde.

gemte, glemte.

som elsker og værner mest om minderne.

tildragelse, som er værd at bemærke.

sammenblanding.

afvigende; degenererede.

bortkomne; medtagede.

tog med.

dvs. syntes.

spydigheder.

dvs. al den stund, eftersom.

sådan.

afgjort, bestemt.

beskaffenhed.

givet sig i lag med.

også.

spundet, bundet op.

bevisførelse.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fælde dom.

danske hædersmænd.

lad hver nyde efter evne, så rammes ingen af uret; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.964.

jeg priser den lykkelig (optativ; hilseformel).

danske hædersmænd.

på overfladen glitrende.

blev betaget.

dvs. fagre, skønne.

universitetet.

stemme gunstigt.

klingede snart af.

om Gud ville.

forfædrenes.

uprætentjuse.

tilskyndelse, mening.

allerede.

upålidelighed, manglende tilforladelighed.

poetisk for Danmark.

poetisk for Norge.

bestemt.

udbedring.

latin: her: latinske versefødder.

kritiske bemærkninger; anker.

fortsætte, blive ved.

på et belejligt tidspunkt.

endnu.

(lærde) domstol, forum.

indimellem.

økonomien (bidragene til oversættelserne).

uret.

strides.

forfædrenes.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.543, og Grundtvig 1845, nr. 2.548. Benyttes om indlysende spørgsmål.

ernære.

uden.

danske konger.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jf. ordsproget: Der er råd mod uråd; se Mau 1879, nr. 7.591, og Grundtvig 1845, nr. 2.114.

forfædres.

den danske konge.

tanke; hensigt.

angår.

dvs. kigge, se.

mindeværdige, erindringsværdige.

jf. ordsproget: Det feder ikke alt, som fylder; se Mau 1879, nr. 2.101, og Grundtvig 1845, nr. 596.

trække den rette grænse for, hvad der er passende; holde måde.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.786, og Grundtvig 1845, nr. 1.218.

dvs. al den stund, eftersom.

med sikkerhed.

også.

begrænse; forkorte.

drivkraften.

bekendte, dvs. dem med kendskab til værket.

jf. ordsproget: Man gør tit en dyd af en nødvendighed; se Grundtvig 1845, nr. 404.

en langsom og bekvem vej.

hellere.

nationalitet; det at være landsmænd.

ordentlige, duelige.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.127, og Grundtvig 1845, nr. 1.565.

før.

kongsgård.

forfædre.

dvs. al den stund, eftersom.

er sikkert vidnesbyrd; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

dvs. fire adelige slægtsled (på både fædrene og mødrene side).

hæderlige, danske mænd.

adelig født.

adeligt slægtsnavn.

tilnavn.

forfædre.

landsdel.

hævdede, at han stammede fra.

sjællænder.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

også.

sandsynligt.

sekretær.

også.

er begravet.

berettiget, rimeligt.

rimsmedene.

inderlige.

folkeviser.

forfædrenes.

store begavelse, store talent (jf. Luk 19,11-27).

sigter til blomsten forglemmigej; (poetisk om) kære minder eller noget, der bærer præg af beskedenhed. Grundtvig gør ofte ordet til et symbol på kærligheden til den danske fædrelandshistorie.

violier.

lys.

betegner.

blot.

betegner.

sådan.

sjusk, sløseri.

uvederhæftig person.

vrøvlhoved.

ganske vist.

bemærkelsesværdigt.

sigter til Hollands status som førende lærdomssted i 1600-tallet.

specielle.

åndløst digteri.

indsnige i.

må mene (optativ).

dvs. udbasunere.

må man tænke (optativ).

smittet, befængt med.

forfædres.

brede skuldre.

badutspringer.

også.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

slummer, søvn.

med sikkerhed.

pavedømmet; katolicisme.

skyhed over for folket, de ringere mennesker.

forunderlige.

dansk hædersmand.

grundlæggende lov.

magister; lærde person.

sådan.

ved.

også.

forfædres.

sådan.

sådan.

hæderlige, danske mænds.

berømmelse.

ingen fysisk eller åndelig fred og ro.

påtog mig.

til landet.

dvs. lærte.

jf. ordsproget: Det nytter ikke at stampe mod brodden; se Grundtvig 1845, nr. 288. Betydningen af ordsproget er, at det ikke nytter at gøre modstand mod overmagten.

befaling, bud.

evne, formåen.

lykkelig stund.

misundelige.

idelige kritikere; personer, der altid nedgør andre.

overflod.

få fremgang, større indsigt.

omflakken, vandren rundt.

universitet.

sekretær.

benytte, anvende.

blev forfremmet.

landsdel.

vælge.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

rimeligt, fornuftigt.

menigheden, flokken.

gerning.

endnu.

jf. ordsproget: Det man bryder med, skal man også bøde med; se Grundtvig 1845, nr. 338. Bryder med betyder forbryder sig mod.

lige så sikkert.

forgængere (i embedet).

skorte, mangle.

heltegerninger; tapre bedrifter.

tapperhed; mandighed.

helt, ganske.

åndrigt, kløgtigt.

forfædrenes.

sandsynligt; rimet.

af den grund.

dvs. al den stund, eftersom.

bemærkelsesværdig.

rundt.

opvejer.

sandfærdige beretninger.

forhold, begivenheder.

mærke mig, lære.

hæderlige, danske mænds.

elskelige.

landområder, der er tilfaldet som arv gennem generationer.

udvidet.

da.

scepter.

tidligere, fordums.

elskelighed.

lagt i kiste.

mindste.

dvs. gled.

nærmeste.

landsdel.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jf. ordsproget: Man kan også købe guld for dyrt; se Mau 1879, nr. 1.495, og Grundtvig 1845, nr. 413.

det hele, alt sammen.

er den bedste blandt.

landsdele.

bemærkelsesværdig sag.

tydeligt.

dvs. syntes.

forunderlig.

udsendte.

fodtrin; fodspor.

beliggenhed; beskaffenhed.

området med evig sne.

skaffe sig føden, overleve.

områder; inden for de grænser.

stedbarn.

bemærkelsesværdigt.

forunderligt.

dvs. svarede.

godt og grundigt.

sikkert, i sandhed.

med det samme.

i god behold.

overnaturlige væsener, afskrækkende uhyrer.

således.

dvs. skridfinnerne. Hos bl.a. historieskriverne Jordanes og Adam af Bremen et folk bosat i det nordligste Skandinavien, muligvis samer eller finner, der færdedes på ski (1. led af oldn., skríða, da., 'stå på ski').

jægere.

sno sig.

ikke.

evne.

her: kæmper.

dvs. gravkældrene, de underjordiske gravkamre.

bakkers.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.571, og Grundtvig 1845, nr. 366.

her: kæmper.

som folket fik navn efter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hos Homer er dette navnet på en græsk folkestamme fra Peloponnes.

landsdel.

fratog, berøvede tillige øen.

rokkes; ophæves.

jf. ordsproget: Fattig mand bor tryggest; se Mau 1879, nr. 2.064. Hallen sigter til pragtsalen på en borg eller i en kongsgård.

scepteret; kongemagten.

våbenmagt, vold.

luskeri; nedrighed.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.244, og Grundtvig 1845, nr. 1.766.

forfulgte ham alle for at få.

dvs. mente.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.420.

nok.

her: farfar.

arven fra bedstefar, her farfar.

allerede.

dannede; opdrog.

slog den i hjel.

i tvekamp (på en afgrænset kampplads).

helte, krigere.

udfordret til kamp.

skattepligtig.

tapperhed.

helte-, krigerdyster.

hæderlige, danske mænd.

sømmede sig for.

elskeligheden; elskværdigheden.

også.

urimelige.

tapperhed.

helte, krigere.

lovprisningen, æren.

heltens, krigerens.

blev fundet skyldig i (med bevis).

i hemmelighed at tragte kongen efter livet.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jf. ordsproget: Man skal ikke undgælde for anden mands brøde; se Mau 1879, nr. 180.

også.

pige, med hvem man har delt amme.

fortjent.

helte-, krigerdyster.

dvs. kongedatter.

grum skæbne.

helte, krigere.

sprog.

bedrager, narrer.

afgjort, bestemt.

også.

forklæder sig på en utiltalende, fremmedartet måde.

ustyrlig person.

født ind i en helte- eller kriger-slægt.

krig, kamp.

dvs. sagn, fortællinger.

dvs. datters.

hvorfra.

er (gl. præsens, 2. person singularis).

lede, bestemme over.

skæbnen.

helte, krigere.

tapper, modig; uforfærdet.

sejl (imperativ pluralis).

halsene.

hellere.

med sikkerhed.

også; endog.

hæderlige, danske mænd.

også.

hjemmet.

vil forfølge (optativ).

selvom I.

gå.

jf. ordsproget: Unge piger har ti sind over en dørtærskel; se Mau 1879, nr. 8.625, og Grundtvig 1845, nr.

2.818. Betydningen er, at unge kvinder når at skifte mening ti gange på vej fra det ene rum til det andet.

lader hånt om.

sådan.

stole.

må være (optativ).

med sikkerhed.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 731.

gløde, stråle.

afkastede; fjernede.

da.

slog de to fredløse røvere ihjel.

bemærkelsesværdig.

foruden.

stod ansigt til ansigt.

folkeviser.

sådan.

fyldord (folkevisestil).

vandt ry.

gjorde den god tjeneste.

rådførte sig, rådslog.

danske konge.

ejede, besad.

afgjort, bestemt.

kraft.

fortræffeligt, prægtigt.

endnu.

den danske konges.

da.

udfordrede han ham.

sjællænder.

dvs. syntes.

dvs. mente.

holdt stand.

tapperhed.

alder.

dvs. datter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

stav af mandeltræ (billede på noget sødt og behageligt).

dvs. datter.

høre.

hvilke gode sager, han havde med sig.

så han på bruden med et truende blik.

dvs. kælling.

dvs. ny, tidsrummet fra nymåne til fuldmåne.

dvs. næ, tidsrummet fra fuldmåne til nymåne.

dvs. kælling.

her: krop, egl. skål.

her: kroppene, egl. skålene.

dvs. kælling.

valgt.

dvs. kælling.

sådan.

hån, spot.

helt, kriger.

dvs. kælling.

jf. ordsproget: Pigetro er ej at lide (stole) på; se Mau 1879, nr. 7.466.

fyldord (folkevisestil).

sådan.

stole.

dvs. ny, tidsrummet fra nymåne til fuldmåne.

dvs. kælling.

adskille nærtstående, jf. ordsproget: Man skal ikke stikke hånden mellem bark og træ; se Mau 1879, nr. 10.545, og Grundtvig 1845, nr. 2.358.

flygtede, forsvandt.

overnaturlige væsener, afskrækkende uhyrer.

slår mønt af, fremstiller.

troldmænd.

oldtiden.

alle mulige.

bedragerisk.

det var langt fra.

blændværk.

dvs. al den stund, eftersom.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

passere, ligge.

vasal, skatskyldig underkonge.

kaldtes.

hvorfra han stammede.

også.

tapperhed; mandighed.

behagede imidlertid ikke Vagnhofts datter, Hardgrippe.

tanker og handlinger.

dinglet, svunget frem og tilbage, vugget.

således.

er (gl. præsens, 2. person singularis).

slået.

dvs. væne viv, kærlige hustru.

drab.

helt, kriger.

må.

forunderlige.

kan (gl. præsens, 2. person singularis).

stole.

gør mig lille som et barn; forvandler mig til et barn.

fintbygget, spinkel.

god, retskaffen.

sværmer, fantast.

tåge, tilsløringer.

afskyder; skifter.

dobbelthed.

galede, sang tryllesang.

runer med magisk kraft.

skal få (optativ).

skal være (optativ).

galede, sang.

bo.

også.

for jer.

skal få (optativ).

skal være (optativ).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

vejen til dødsriget, Hel.

skal få (optativ).

skal være (optativ).

plejesøn.

plejemor.

sørøver.

her: våbenbroderskab.

våbenbrødrene.

dvs. kurerne, en baltisk folkestamme.

gå.

tosser, tåber.

fordi.

er (gl. præsens, 2. person singularis).

i knibe, hjælpeløs.

fanger, binder.

ulven.

folkeviser.

med sikkerhed.

smide rundt, lege.

vederkvæge, forfriske.

indtraf bogstaveligt.

sigter til byen Dunaborg.

kursen.

langs med kysten af.

slog ham ihjel.

helte-, krigerhånd.

også.

bod som soning.

vankundighed, mangel på indsigt.

kunsthærdig; listig.

træde til og gøre sin pligt.

kom for orde: blev berømt, anerkendt.

uvidende, uforstandige.

på den måde, at.

under et (som fælles offer).

skjule.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gravede.

dvs. syntes.

pletten; skampletten.

dvs. syntes.

berettiget, rimeligt.

sørgedigte, elegier.

sandelig.

helt, kriger.

udrette.

forfædrenes.

helte, krigere.

dynger af lig fra helte eller krigere.

hær, opstillet til kamp.

skam over dig.

magi, trolddom.

helten, krigeren.

med udhamrede rundinger eller figurer.

tru (imperativ).

således.

skam over dig.

sådan.

langt, kraftigt spyd, der er forsynet med et lille tværstykke under bladet.

bemærkelsesværdig.

mere bemærkelsesværdig.

ydede da også dronningen retfærdighed.

tage kampen op mod ham.

antagelsen; beregningen.

angav sig selv, indrømmede.

jf. ordsproget: Hold tand for tunge, så fortaler du dig ikke; se Mau 1879, nr. 10.087.

tie med, hemmeligholde.

fortsatte med.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.999, og Grundtvig 1845, nr. 1.180.

skovæbler; dårlig og sølle frugt fra skovens vilde æbletræer.

endnu.

galede.

opmuntrende tilråb; koras betyder courage, dvs. mod.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

rumpen af gedebukken (øgenavn).

hvornår.

havde sværdet ikke held til at få ram på.

hård, ubarmhjertig.

stok, kæp.

endnu.

godt og grundigt.

jf. ordsproget: Det nytter ikke at stampe mod brodden; se Grundtvig 1845, nr. 288. Betydningen af ordsproget er, at det ikke nytter at gøre modstand mod overmagten.

dusinvis.

brystet.

dvs. linned, her: forbindinger.

slås.

øje.

pralede.

dvs. far (imperativ).

omkom; bortkom.

dvs. far (imperativ).

bede om fritagelse, tilgivelse fra.

dør.

jf. ordsproget: Der er råd mod uråd; se Mau 1879, nr. 7.591, og Grundtvig 1845, nr. 2.114.

hørte.

dvs. datter.

afværge; komme i forkøbet.

trang til at udføre store bedrifter.

hvem end.

overnaturlige væsen, afskrækkende uhyre.

kendetegn, kendemærke.

mærkværdig; forunderlig.

favnen; rummet mellem de klæder, der dækker brystet, hvor man tidligere bar eller gemte på ting.

blomsterbuket.

dvs. mente.

samtykke, tilladelse.

giftig, skadelig.

fremvise.

helte, krigere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

således.

forunderlige; mærkværdige.

sørøvere.

kom han op på vindsiden af deres skib og tog derved vinden fra dem.

sikkerhed.

dvs. datter.

et folkslag fra Bjarmeland, der ifølge norrøn litteratur lå ved Hvidehavet.

våbenbrødre.

korsvej var krinkelvej; i overført betydning om, at en afvigelse fra den planlagte færd vil føre dem på omveje.

dvs. lærte.

slagorden, hæropstilling.

skytter bevæbnet med slynger.

posen, sækken.

kort.

posen, sækken.

et folkslag fra Bjarmeland, der ifølge norrøn litteratur lå ved Hvidehavet.

plaskregn; kraftige regnskyl.

overmand.

sådan.

hellere.

aftale om forlig.

undslap, reddede sig bort.

ærefuld, hæderfuld.

kunsthærdigt.

besejlede.

fyldord (folkevisestil).

i sandhed (folkeviseuttryk).

langs kysten.

skrøbelig.

her: døjede.

dvs. syntes.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.178, og Grundtvig 1845, nr. 969.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.633, og Grundtvig 1845, nr. 1.078. Heller betyder hellere.

dvs. kæntrede.

flygte.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

våbenbrødre.

våbenbroder.

vove sit eget liv.

udfordrede ham til tvekamp.

afgrænsede kamppladsen omkring ham.

således.

skal være (optativ).

helt, kriger.

dvs. datter.

skal få (optativ).

dvs. kongesønner.

(tog tøjet af mig og) voldtog mig.

dvs. kongebrud.

dvs. kongedatter.

sådan.

dvs. kongehjerte.

sådan.

iført kostbart skind af zobel og mår.

selv at gøre sig fortjent til en kongekåbe og kongeværdighed.

foræret.

dvs. kongestol, trone.

fordeler.

da.

her: hustru.

dvs. kongeblood.

dvs. kongesvoger.

gør dig med sværdet fortjent til kongekåbe og kongeværdighed.

dvs. elletræet.

dvs. kongeblood.

gøre ret; udøve retfærdighed.

at sende ham til sine forfædre; at dræbe ham.

rimeligt, retfærdigt.

også.

kongelige.

dvs. hellere.

kongeddatter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

variant af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 684, og Grundtvig 1845, nr. 1.958.

jf. ordsproget: Enhver er sig selv nærmest; se Mau 1879, nr. 7.003, og Grundtvig 1845, nr. 1.997.

slægtskabets.

helte, krigere.

sagaer, mundtlige fortællinger.

bryst.

dvs. datter.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.896, og Grundtvig 1845, nr. 551. Fals betyder falskhed, bedrag. Betydningen af ordsproget er, at falskhed eller bedrag hævner sig selv.

rigtigt, helt.

smurte om munden: gav eller lovede noget fristende som bestikkelse.

falsk.

gøre gengæld.

efterfølger.

bemærkelsesværdige.

hverken.

krige.

hæderlig, dansk mand.

langt borte.

kan (gl. præsens, 2. person singularis).

her: dragen.

dvs. dølge, uskadeliggøre; binde.

smule.

delt i tre.

i sandhed (folkeviseudtryk).

ramme; nå hen til.

spadestik.

billede på et hurtigtsejlende skib.

dvs. syntes.

helte-, krigerlovens (hirdlovens).

dvs. lærte.

uanset hvor.

dvs. kurs.

udsulte ham så længe, jf. ordsproget: Hvem vil bindes op ved en tom hæk?; se Mau 1879, nr. 10.371, og Grundtvig 1845, nr. 2.717. En hæk er et trug til dyrefoder.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.999, og Grundtvig 1845, nr. 1.180.

blodsudgydelse, kamp.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.752, og Grundtvig 1845, nr. 2.938. Betydningen af ordsproget er, at man hellere skal være sikker på noget, end blot at håbe på det.

slå os til ro; gøre os det bekvemt.

skynde.

nok; unægteligt.

opgav håbet om at.

ørken; øde område.

udspionerede.

træpropper.

vridbor.

vandlinjen.

dvs. mente.

propperne.

uhindret adgang.

jf. ordsproget: Den ene ulykke rækker gerne den anden hånden; se Mau 1879, nr. 10.914, og Grundtvig 1845, nr. 2.805.

blev man slået ihjel.

betroede udsendinge.

dvs. syntes.

sætte en grænse.

tvunget.

gav sig til at belejre.

dvs. mente.

jf. ordsproget: Når løvehuden ikke vil række til, bruger man rævebælgen, se Mau 1879, nr. 5.054, og Grundtvig 1845, nr. 3.002. Rævebælgen betyder ræveskindet. Betydningen af ordsproget er, at når vold og magt ikke rækker, må man bruge list.

gemte, skjulte.

helte, krigere.

dvs. mente.

allerede.

optræde som herre.

sammen med en anden.

undersøgt muligheden.

forrædderi.

i dyb, tryk søvn.

tabt.

dvs. hellere.

dvs. datter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

med sikkerhed.

dvs. datter.

træffende; høflige.

dvs. datter.

stedmoder.

giftigt, skadeligt.

tjenestepiger, ansat som legekammerater.

kamp, træfning.

dvs. spøgelsesvals, spøgelsesdans.

dvs. Pan'erne, sigter til den græske skov- og hyrdegud, Pan.

jf. ordsproget: Hold tand for tunge, så fortaler du dig ikke; se Mau 1879, nr. 10.087. Forsand betyder i sandhed (folkeviseudtryk).

djævlen; den onde.

foregav, påstod.

dvs. mente.

må lide, stole (optativ).

kæphesten.

lader sig nødig prygle.

varme krog ved ildstedet.

dvs. hellere.

pryglene falder.

kun, blot.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.127, og Grundtvig 1845, nr. 1.565.

jf. ordsproget: Øjet er sjælens spejl; se Mau 1879, nr. 12.072.

er der sikkert vidnesbyrd om; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630. Savn betyder sagn.

sådan.

helte, krigere.

således.

hvælvet, stærkt rundet.

ydmyge, dårlige jorde; en sidde er en dialektal variant af ordet sig, dvs. en lavning i terrænet, der er fugtig og med sur, dårlig jord.

sådan.

dvs. kigger, ser.

il, løb (imperativ pluralis).

spring (imperativ pluralis).

straks, med det samme.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

vederkvæge, forfriske.

dvs. syntes.

udvej.

kostald; egl. hus til øksne, dvs. okser.

helte-, krigerhånden.

sådan.

krigstogt.

således.

foruden.

vigter sig, bryster sig.

dvs. kællingesnak, vrøvl.

helte-, krigerbryst.

dvs. kongehal.

tapperhed; mandighed.

gøre fyldest.

fæster (poetisk).

også.

læg nu stål for bløde egge: skærp nu sværdet (anbring stål på sværdæggen).

gavne.

fuldt ud.

også.

udtryk for frygtsomhed.

(en smidig) kæp.

dvs. kællingehånd, svag hånd.

sådan.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.446.

helte-, krigerdyst.

helte-, krigermalm, dvs. sværdet.

kun, blot.

da.

rædselsmasker, stygge masker.

her: klædninger, der ad overnaturlig vej forvandler ens udseende.

skikkelse.

krigstogt.

sejrrige krigstogter.

østpå.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lange kysten med.

vridbor.

hindret.

på undersiden beklædte med for (så de ikke støjer).

krigstogt.

variant af ordsproget: Man ligger, som man har redt; se Mau 1879, nr. 7.715, og Grundtvig 1845, nr. 2.471.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.505, og Grundtvig 1845, nr. 2.297.

rimelighed.

her: erstatning; egl. sværd.

dvs. syntes.

magtesløse og ubetydelige mand.

navnet på Skotland og skotterne.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.642, og Grundtvig 1845, nr. 841.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.129, og Grundtvig 1845, nr. 839.

ordsproglignende sentens, der hverken optræder i Mau 1879 eller Grundtvig 1845 og 1875.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.536. Ordsproget peger på vanskeligheden ved i en høj alder at afvige fra indgroede vaner.

variant af ordsproget: Hvad man i ungdommen nemmer (lærer), man ej i alderdommen glemmer; se Mau 1879, nr. 10.995, og Grundtvig 1845, nr. 2.824.

dvs. morderiske.

hæderlige, danske mænd.

dvs. syntes.

krigstogt.

østpå.

sørøver.

dvs. befalede.

angribe dem med.

stilnede af med skydningen.

udtømt for kræfter og våben.

mere tålmodigt.

flygtede.

mistede livet.

godt og grundigt.

sejre.

spioner.

i nærheden.

ivrig, syg efter (som en liggesyg høne).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. på kællingevis, med fejhed.

helte-, krigermod.

helte-, krigerhånd.

erhvervet, skaffet sig.

allerede.

for nylig.

til spotpris.

hertekvababbelse; nervøs hjertebanken.

allerede.

uanset hvordan.

tale for sin sag uden held (talemåde).

betænk (imperativ pluralis; indbyrdes opfordring).

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.279 (og nr. 8.916), og Grundtvig 1845, nr. 762.

lad (imperativ pluralis).

begærlighed.

planlagt noget listigt.

endnu.

bange for at udsætte dig for fare.

dvs. hellere.

helte, krigere.

tydeligt.

dvs. bekendte.

fuldstændig forrykt, splittergalt.

dvs. låst, indelåst.

langt borte.

jf. ordsproget: En fugl i hånden er bedre end ti i luften; se Mau 1879, nr. 1.677, og Grundtvig 1845, nr. 457.

pelsen, huden.

fremherskende tilbøjelighed.

bedrag.

til hvilket formål; hvorfor.

danner grænse.

spioner.

tage flugten.

tekstil vævet med guldtråd.

dækket.

udfordret.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

til kamppladsen.

var fundet skyldige.

uigennemtrængelig for våben af jern.

higen, tragten.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 678.

ond gerning.

bemærkelsesværdige sag.

helt, kriger.

dvs. datter.

Urse er en slags femininum af lat., ursus, der betyder bjørn.

kneb, letsindige handling.

i tvekamp; på kamppladsen.

af samme slags, to alen af et stykke; lige slemme.

bismag (af forrådnelse).

sørøvertogt.

giftefærdig.

forføre og dermed bringe skam over.

dvs. datter.

også.

stedmødre.

dække over.

her: beviste sit værd, legitimerede sin magt.

lovprisningen af ham.

seneste.

krigstogt.

østpå.

da.

hørte.

indespærrede.

flådens overmagt.

kræve for legemsbeskadigelse.

jf. ordsproget: Hvem der ikke ser sig for, må tage skade for hjemgæld; se Mau 1879, nr. 8.700, og Grundtvig 1845, nr. 1.217. Ordsproget peger på, at man ikke kan forlange erstatning (hjemgæld), når man selv er skyld i skaden.

forpint, beklemt.

vasal, skatskyldig underkonge.

specielle, særlige.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

stedsøn.

beregning, formodning.

dvs. lærte.

dvs. mente.

fandt på.

dvs. syntes.

plyndret.

rigdomme, kostbarheder.

dvs. mente.

mosegrund.

kom han hovedkuls ind ad døren.

længe.

lappe.

lagt vægt på.

ildsteder, bål.

brændende hede.

dvs. syntes.

spunsen, proppen.

jf. ordsproget: Når der går hul på en gnier, bliver han rundhåndet; se Mau 1879, nr. 2.767, og Grundtvig 1845, nr. 1.893.

stedsøn.

kvindernes opholdsværelse.

jf. ordsproget: Hvem der ikke ser sig for, må tage skade for hjemgæld; se Mau 1879, nr. 8.700, og Grundtvig 1845, nr. 1.217. Ordsproget peger på, at man ikke kan forlange erstatning (hjemgæld), når man selv er skyld i skaden.

prale, gøre sig til.

imens.

noget, enhver har lov at tage.

jf. ordsproget: Det er ikke alt guld, som glimrer; se Mau 1879, nr. 3.296, og Grundtvig 1845, nr. 1.008.

helte, krigere.

helte-, krigersædvane.

se efter belønning.

fodr (imperativ).

spor (hesten; imperativ).

pomp, pragt.

heltene, krigerne.

sørge godt for (lave sjov med) en vis Hjalte.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kastede.

kaste.

heltene, krigerne.

udfordrede ham.

forladt gildet før tid og ødelagt festivitassen.

kamppladsen, hvor dysten skulle foregå.

til fulde; med ære.

strejfede.

de små rør på hjelmen, hvor fjerprydelsen er fæstet.

turen.

en træstub.

helte, krigere.

overlod sin skæbne; prisdav sig.

her: havde fået benene fanget.

dvs. måtte nu stole på, blev nu dræbt af.

her: våbenbroder.

vasal, skatskyldig underkonge.

skikkelse.

en tynd afhugget træstamme med efterladte stumper af grene, der kan anvendes som en trappestige; spottende anvendt om en ranglet person.

pragtsal, festsal.

en tynd afhugget træstamme med efterladte stumper af grene, der kan anvendes som en trappestige; spottende anvendt om en ranglet person.

grenstumperne, der stikker ud til siderne.

dvs. syntes.

ærefuldt, hæderfuldt.

tilnavn, øgenavn.

venstrehånden.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.805, og Grundtvig 1845, nr. 2.392.

ligemænd, jævnbyrdige.

pudse, pynte sig; tage sig sammen.

ligemand, jævnbyrdige.

højtståendes.

vasal, skatskyldig underkonge.

gå listigt til værks.

besmykkede, forskønnede.

krigsudstyr.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kongeligt bygningsværk.

forrangen.

jf. ordsproget: Den der hvisler (fløjter) i mørke, har skælmen bag øret; se Mau 1879, nr. 6.731, og Grundtvig 1845, nr. 1.207.

brød.

krig, kamp (kenning, dvs. en poetisk omskrivning).

åbenbare, tydeligste.

uden skam.

den løsagtige kvinde.

dvs. syntes.

afløser, efterfølger.

rimeligt, retfærdigt.

mejer korn.

straks.

hæderlige, danske mand.

efter.

helte-, krigerarm.

dvs. pren (griffel).

ridser, indgraverer.

husk (imperativ pluralis).

helte-, krigersøn.

skal få (optativ).

dvs. kællingemund.

skal få (optativ).

hæderlige, danske mand.

skal drømme (optativ).

skal pakke (optativ).

kvindernes opholdsrum.

kæmp (imperativ pluralis)

frygt (imperativ pluralis).

må tænke (optativ).

også.

udmøntes; berettes.

kast (imperativ pluralis).

tjener til at styrke.

helte, krigere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

også.

rod (imperativ).

gåsehud.

hæderlig, dansk mand.

bestemt.

helte, krigere.

må sige (optativ).

skærp (imperativ pluralis).

fredelig, lykkelig (sigter til Frode Fredegod, der var en dansk sagnkonge af skjoldungeslægten. Ifølge sagnet var hans regeringstid så fredelig, at en guldring kunne ligge i vejsiden i årevis, uden at nogen tog den).

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 404.

vendekåber, troløse.

skæbne.

de fordruknes, fuldnes.

også.

kongen; husherren.

hæderlige, danske mænds.

konge.

fæld (imperativ pluralis).

helte, krigere.

enhver.

ham.

skal følge (optativ).

duelig, tapper.

anerkende som.

her: våbenbroder.

således.

variant af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 887, og Grundtvig 1845, nr. 254.

heltenes, krigernes.

værn; egl. en kreds af krigere, der står tæt sammen med skjoldene foran sig.

gang, gå (imperativ pluralis).

modig, uforfærdet.

skyd (imperativ pluralis).

dvs. næbbet.

sådan.

dvs. næb.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kæphøje, overmodige (folk).

helte, krigere.

heltene, krigerne.

med udhamrede rundinger eller figurer.

helte, krigere.

hæderlige, danske mænds.

gøter. Gøterne var et folkeslag, som beboede dele af det sydlige Sverige (Götaland).

knuser, bider i stykker.

hvæssestenen.

store økser.

dvs. brusk.

såvel som.

den mægtige konge; overkongen.

praler.

slangegift.

tilsværter, håner.

himmelstol, himmelske stol.

havde, besad.

vildledt.

daner, dansker.

aftensmåltidet.

skal give (optativ).

dvs. hellere.

lindring, trøst; erstatning.

elskelige; herlige.

er (gl. præsens, 2. person singularis).

endnu.

saa langt bort, at (selv) fanden ikke kan se dig; fanden, pokker i vold.

dvs. gnid.

sovetryne.

sådan.

er (gl. præsens, 2. person singularis).

hjælp (imperativ pluralis).

høj larm.

det åbne ildsted (branden).

vælger.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

ilden og varmen står op omkring hovedet.

vejen til dødsriget, Hel.

kom (imperativ pluralis).

dvs. befalede.

kongestol, tronstol.

lovprisningen af ham.

krigstogt.

dvs. rist, hvile.

helte, krigere.

skal bære (optativ).

skal lægge (optativ).

forberedte han sig på at bruge sine penge til ridderdyst.

livvagter, hirdsmænd.

krigstogt.

helte-, krigerkuld.

kæreste eje; det, han var mest øm over.

(sin) hule hånd.

helten, krigeren.

skal slå (optativ).

kun, blot.

pugede.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.646, og Grundtvig 1845, nr. 747.

dvs. delte, uddelte.

fedtet.

helt, kriger.

gløder.

helte-, krigerstyrken (hans kræfter).

således.

duelig, tapper.

erfarer.

rask, hurtig (gl. bøjningsform).

forrest.

ligesom.

se (imperativ pluralis).

også.

pøl, pyt (at samles i).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

uanset hvor.

moden; mandig.

tappert, modigt; uforfærdet.

helte, krigere.

bismervægt.

dvs. blankt.

viseren (måleren) på vægten.

gløder, glødende aske.

variant af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.682, og Grundtvig 1845, nr. 2.315. Betydningen af ordsproget er, at praleri ikke gør en tapper.

helte, krigere.

oprejse.

omflydt, omgivet af vand.

ligbål.

straks, øjeblikkeligt.

(fungerer som en) ed eller forundringsudbrud.

helte, krigere.

blottet, bart.

også.

efter det fineste rum.

elskelige; herlige.

herkomst, fødsel.

den bidske, arrige.

helte-, krigernavn.

ære; værdighed.

dvs. huggede (gl. bøjningsform).

svig.

højre til venstre.

lagde vægt på; havde til hensigt at skade.

gik tabt, blev ødelagt.

skæmte med døden, lave løjer med døden.

beherske.

sådan.

ædel byrd.

her: sværd.

fornemme vaner og dyder; egl. pragtsal, festsal.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

i sandhed (folkeviseudtryk).

lufthul.

før.

personen af fornem stand.

gøterne. Gøterne var et folkeslag, som beboede dele af det sydlige Sverige (Götaland).

her: slagvåben; egl. bismervægt, stangvægt.

blodigt vægtlod.

dvs. vende den.

den side af vægten, der vejer de tunge ting.

efter.

dvs. luvslidte, forslidte.

her: simpel bondeperson; figuren Rasmus Jæn kendes fra 1700-tallesvisen "Rasmus Jæns Bryllup". Visen er bl.a. optrykt i Nyrup 1821, bind 2, s. 127-138.

respektable, agtværdige.

her: slagmarken.

skinnende hjelme, guldhjelme.

scepteret.

sømmer sig.

scepteret; magten.

jf. ordsproget: Hvad skal spurve i tranedans?; se Mau 1879, nr. 9.520, og Grundtvig 1845, nr. 1.195. Betydningen er, at det ikke passer sig for simple folk at komme i fornemt selskab eller at eftergøre, hvad store herrer gør.

ud af lag, dvs. ud af stand (slår ihjel).

en tynd afhugget træstamme med efterladte stumper af grene, der kan anvendes som en trappestige.

kamp.

helte, krigere.

fået lov at være med.

jf. ordsproget: Lureren hører sin egen skam; se Mau 1879, nr. 5.731.

ikke.

gøternes. Gøterne var et folkeslag, som beboede dele af det sydlige Sverige (Götaland).

uden at rose sig selv.

får man trefoldigt (el. mangefoldigt) igen. En styver er en betegnelse for en mønt af ringe værdi, mens en kærver er et bundt af sammenbundne kornneg og en trave en opstilling på marken af et varierende antal kærver.

sådan.

flettede.

af; fremfor.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 134. Bag betyder ryg. Betydningen af ordsproget er, at den ensomme er dårligt sikret mod angreb bagfra.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

også.

gavflabet skvalder eller pral.

endnu.

beskyttelse; hjælp.

prale (af).

hjælp fra andre folk.

næsten.

sikkert vidnesbyrd; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

danske skjold.

håndtaget.

figuren, der pryder skjolden.

dvs. kaje, kæft.

fyldord (folkevisestil).

dvs. kajen, kæften (sigter til Hjalte).

må få (optativ).

klunge, der kan skære gennem møllestén.

våbenkammerkonge.

må nærme (optativ).

må hellige (optativ).

hvidmalede.

nå.

dvs. næssegud, smågud.

retfærdigt.

sårmærkerne.

hoved.

turen.

gøterne. Gøterne var et folkeslag, som beboede dele af det sydlige Sverige (Götaland).

helte-, krigerflok.

viste kongens tjenere.

her: hird.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.296, og Grundtvig 1845, nr. 2.007.

helten, krigeren.

tog kampen op mod ham.

sværdfæstet.

helte, krigere.

håndtag.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fat i håndtaget, stødte han spidsen i Hjartvar.

uanset hvor.

ærværdig, rosværdig.

sværd; spyd.

jf. Mau 1879, nr. 8.175, og Grundtvig 1845, nr. 2.195.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 2.780. Galgenfrist betyder en kortvarig udsættelse før henrettelsen eksekveres.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.912, og Grundtvig 1845, nr. 1.483.

hæderlige, danske mænd.

sjællændernes.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.896, og Grundtvig 1845, nr. 551. Fals betyder falskhed, bedrag. Betydningen af ordsproget er, at falskhed eller bedrag hævner sig selv.

plejesøn.

sidste leveår.

første leveår.

leveår.

livsbane, livsforløb.

første livsbane.

legeskammerater.

her: deltage i slåskamp, nævekamp; egl. om leg eller kortspil, hvori det indgik, at deltagerne skulle slå hinanden med et snoet tørklæde (en tamp).

jf. ordsproget: Øvelse gør mester, se Mau 1879, nr. 12.146, og Grundtvig 1845, nr. 3.012.

citarlignende strengeinstrument, der anslås med to hamre.

dvs. datter.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.715.

tapperhed; mandighed.

helt, kriger.

brændende lidenskab, begær.

dvs. al den stund, eftersom.

ændre udfaldet.

pige, med hvem man har delt amme.

forklarede, udredte.

bedrageri; trolddom.

dvs. datter.

er så hårdført.

forøge.

også.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jf. ordsproget: Livet er kært, se Grundtvig 1845, nr. 1.646.

modstand.

dvs. befalede.

tydeligt, åbenlyst.

så sig om efter flere spyd, havde kastet alle sine spyd.

dvs. hager, kroge.

dvs. befalede.

jf. ordsproget: Tålmodighed overvinder alt, se Mau 1879, nr. 9.985, og Grundtvig 1845, nr. 2.639.

tagryggen.

dvs. syntes.

krigslisten.

dvs. datter.

efter.

skavank, fejl.

jf. ordsproget: Spot og skade følges gerne ad, se Mau 1879, nr. 8.660, og Grundtvig 1845, nr. 750.

dvs. rygstød, støtte.

søgte på hånd: søgte støtte hos; henvendte sig til.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.590.

jf. ordsproget: Et godt ord finder et godt sted, se Mau 1879, nr. 3.140, og Grundtvig 1845, nr. 958.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.605, og Grundtvig 1845, nr. 1.586.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.644, og Grundtvig 1845, nr. 2.594.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.719.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.845.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.232.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.791.

vove livet ved at sætte.

kløgtige.

angreb.

sådan.

veg, gav efter for presset.

oldtiden.

betydning.

dvs. pintes.

gøgleri.

tohjulet enspænderkøretøj til personbefordring.

aftagende styrke, hensygnen.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. syntes.

slog sig nu også ned.

dvs. fæ, kvæg.

hørte, erfarede.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.189, og Grundtvig 1845, nr. 1.750.

frataget, sparet for.

sejlede ind i.

dårlig; moralsk forkastelig.

hæderlige, danske mænd.

forfædrene.

voldsom, heftig.

ude af sig selv, afsindig.

ødemarken.

fodspor.

tung; slem.

dvs. gennemstrefede.

uigennemtrængelige.

uheld, vanheld.

gå til angreb på guderne.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.840, og Grundtvig 1845, nr. 1.935.

direkte i mod.

også.

jf. Mau 1879, nr. 5.789, og Grundtvig 1845, nr. 1.374.

jf. Mau 1879, nr. 5.526, og Grundtvig 1845, nr. 1.614.

hæderlige, danske mænd.

udspionere.

allerede.

materie, gift.

materien, giften.

dvs. mosen, maden.

velvilligt stemte.

gjorde ham fortræd, skadede ham.

dvs. løjbænk, en polstret bænk til at ligge eller sidde på.

løbe en betydelig risiko.

døds gudinden (i nordisk mytologi er det egl. Hel; i græsk Persefone, hvis latinske navn er Proserpina).

tryllekunst, narrestreg.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

endnu ikke var udviklet; endnu var i sin vorden.

Rutenere er en latiniseret form af rus, der var navnet på et østslavisk folkeslag, som levede i og omkring det senere Kijevvrige.

dvs. kongedatter.

tapperhed; mandighed.

ved hoffet.

kraftig lussing.

sjusket, sløset.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.875.

dvs. forbløffe, her: gå på, afskrække.

soden.

ridderdyst, ridderturning.

dvs. rolle.

godt og grundigt.

magiske runer indridset i bark.

ikke var rigtig klog, velforvaret.

holdt ham for nar så ofte.

skaffede Vække sig ved sin fortagsomhed.

kvindernes opholdrum.

jf. ordsproget: Lykken hun er en underlig trolde, hun leger med folk så mangefold; se. Mau 1879, nr. 5.806, og Grundtvig 1845, nr. 1.673. Betydningen af ordsproget er, at lykken eller skæbnen er omskiftelig og lunefuld.

sygdommen.

dvs. datter.

have samleje med.

dvs. datter.

billigelse.

dvs. datter.

plet.

landsforvise ham.

tilkendegav nemlig.

fælles gudsyndelse.

wise, udvise.

foragt; skamløse gerning.

adlyde.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.614, og Grundtvig 1845, nr. 409.

livsfaren overhængende.

risikere deres hoved.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fælles gudsdyrkelse.

efterfølger.

den mellemliggende tid.

bestikkelse.

knogle.

scepteret; magten.

ikke.

sørøvertogt.

hørte, erfarede.

sneget sig ind.

erfarne, dygtige.

scepteret, magten.

efterfølger.

opvejede.

båren lavet af skjolde.

Rutenere er en latiniseret form af rus, der var navnet på et østslavisk folkeslag, som levede i og omkring det senere Kijevvrige.

dvs. kurerne, en baltisk folkestamme.

dvs. mente.

tog kampen op mod Danmark.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

også.

forfædrenes.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

gemt, skjult.

vendiske hær.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

kæmpestor.

den danske hær.

alment.

nedslagtning, drab.

deltage i tvekamp (på en afgrænset kampplads).

betaler skat.

garant.

kautionist.

hæderlig, dansk mand.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kunsthæder.

skæbnen.

belønne; vurdere.

foruden, undtagen.

tapperheds; mandigheds.

skæbnen.

frastøder, fjerner en fra.

æreløs, hæderløs.

endnu.

armbåndet, armrings.

således.

svineheld, dvs. uventet held.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

prale, gøre sig til.

bralrede, skrålede.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.901.

her: den kæmpemæssige kriger.

helt, kriger.

møde mig ansigt til ansigt.

rapkæftet.

sådan.

langsomme udvikling.

heltens eller krigerens belønning.

helts, krigers.

tapperhed.

åbenlyst, tydeligt.

helten, krigeren.

den danske konge.

stik imod.

her: da, mens.

helten, krigeren.

let; flyvedygtigt.

pyt med det

i sandhed; ganske.

tvekamppladsen opmålt og afmærket.

rundt omkring.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

heltene, krigerne.

klang, egl. galede.

heltene, krigerne.

skæbnen.

sørøvertogt.

hørtes, erfarede.

sørøver.

langs.

erfares, fornemmes.

bevis eller garanti for.

uoverensstemmelse, splid.

hæderfuld, ærefuld.

i enighed.

jordiske rester.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.893.

påbegyndte de tvekampen (på den afgrænsede kampplads).

sørøverhåndværk.

tilbragt, gennemlevet tre år.

dvs. datter.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.112, og Grundtvig 1845, nr. 724.

dvs. hor, ægteskabsbrud.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.604, og Grundtvig 1845, nr. 785.

ved hoffet.

ligge med.

dvs. mente.

give indtryk af at være.

dvs. bagte seje; hærdede.

gløderne.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 835. At løbe avet om betyder at løbe den modsatte vej rundt, her om at bære sig tåbeligt ad.

pillearbejde.

puslede.

kunsthæderigheden, dygtigheden.

han for pokker ikke var tosset.

bar sig listigt ad; jf. ordsproget: Den der hvisler (fløjter) i mørke, har skælmen bag øret; se Mau 1879, nr. 6.731, og Grundtvig 1845, nr. 1.207.

her: forføre.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. mente.

ubemærket.

dreng, med hvem man har delt amme.

tillidsfulde.

kavaleriheste.

fordrejede med vilje sine ord.

lokkes til at tro.

dvs. mente.

skinke, flæskeside.

dvs. mente.

vindmølle.

udsat som lokkedue for.

hudlap under hanens næb.

dvs. bremse.

underfundigheden.

havde samleje med.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.642, og Grundtvig 1845, nr. 841.

tagryg.

dvs. drabanter (gl. pluralis).

dvs. bremsen.

hudlap under hanens næb.

skrin, aflukke.

ikke var videre indsigtfuld.

skjult, gemt.

den snedige, beregnende person.

spionen.

forstod de andre at lægge fælder, forstod Amlet at undgå dem (talemåde).

spids jernstang.

slynglen.

dvs. kogte.

lokumet, retiraden.

dvs. hykleriske.

tåbelighed, spillen tåbe.

spiller nar, går i skalkeskjul.

skalkeskjul.

dvs. narrekappen, skalkeskjulet.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

vækkede.

dvs. lærte.

begær, lidenskab.

fartet omkring, blevet af.

lokumet, retiraden.

stedsøn.

listighed, falskhed.

se ud.

det ufortjente, dårlige rygte.

ophængt på alle sider, prydet.

vævede tæpper.

gravøl.

dvs. syntes.

dvs. datter.

kræsenpind.

ildelugtende fattigmandskost.

øjne, som om han var en træl.

ting uden lyder, perfekte ting.

spionen.

klog som en engel.

vanvittig, afsindig; egl. elvervild.

(kogende) vand.

suget.

dvs. bikager.

øjne, som om han var en træl.

hejsede, smøg.

dvs. syntes.

dvs. datter.

vås, vrøvl.

udskænkerne; tjenerne, der står for udskænkningen.

dvs. syntes.

vægtæpper.

vækkede (gl. bøjningsform).

stedfar.

jf. ordsproget: Tyven levner noget, men ilden intet; se Mau 1879, nr. 4.352, og Grundtvig 1845, nr. 1.329.

undtagen.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

I skal mindes (imperativ pluralis).

elskværdigt, elskeligt.

husk (imperativ pluralis).

svært, tungt.

jf. ordsproget: Den, der graver en grav for andre, falder selv i den; se Mau 1879, nr. 1.858, og Grundtvig 1845, nr. 76.

scepter.

her: våbenbroder.

skulle.

borttage, fjerne fra.

hofsnoget.

lad lue, brænde (optativ med imperativisk betydning).

lad brænde (optativ med imperativisk betydning).

lad smelte (optativ med imperativisk betydning).

lad spille (optativ med imperativisk betydning).

gløder.

lad sprede (optativ med imperativisk betydning).

kast (imperativ pluralis).

udfør (imperativ pluralis).

åbne.

legemlige rester.

forpestes, fordærves.

stedefader.

plejesøn.

legemlige rester.

forøge.

skøn nu på, vurder (imperativ pluralis).

ær (imperativ pluralis).

ræk (imperativ pluralis).

åben, luk op (imperativ pluralis).

se (imperativ pluralis).

hyldest.

scepter, magt.

kunsthæder.

bemærkelsesværdige.

stedefaderens.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

plumpe væsen.

dvs. bremsen.

hudlappen under hanens næb.

gik for at være.

udskænker; tjener, der står for udskænkningen.

sammensunkne.

dvs. hal.

helte-, krigerskjold.

ud over bordet.

forlegenhed, knibe.

dvs. datters.

en listig bagtanke; jf. ordsproget: Den der hvisler (fløjter) i mørke, har skælmens bag øret; se Mau 1879, nr. 6.731, og Grundtvig 1845, nr. 1.207.

dvs. røgte, varetage.

dvs. syntes.

hvile.

udspionere.

spioner.

godt og grundigt.

sikkert vidnesbyrd; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

ændrede hun i ordlyden.

med sin underskrift og sit segl som garanti.

dvs. mente.

spillede.

spionerne.

antagelsen.

spionen.

vækkede (gl. bøjning).

våbenfæller.

underskrift.

sådan.

scepteret, magten.

dreven.

dvs. fagre, smukke.

ligge omfavnende med, have samleje med.

kongescepteret, kongemagten.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sådan.

det kom slet ikke fra hjertet; det var kun tomme ord.

adgang.

ihærdigt, kraftfuldt.

spion.

stokke, pinde.

bedrageriet; det listige påfund.

ødelagt.

uvurderligt.

kostbarheder, rigdomme.

folk fra Sjælland.

kamp ansigt til ansigt.

tronstolen, kongetronen.

ligge med, have samleje med.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 1.152.

glimtende, glitrende.

blive anbragt, bortgiftes.

endnu.

død, som følge af sygdom.

sådan.

dvs. syntes.

en døgenigt (en, der ligger andre til byrde uden at gøre gavn for føden); egl. et stykke opfedningskvæg.

var kommet i folkemunde.

dvs. datter.

dvs. mente.

dvs. rygstød, støtte.

bemærke.

således.

tabt.

påfund; ceremonier.

udflugt.

dvs. mente.

ridderlige øvelser.

dvs. forbløffet, forskrækket.

danske hær.

dvs. brovte, skryde.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

spiste det op; fik det galt i halsen.

erhvervede, skaffede.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.046, og Grundtvig 1845, nr. 2.300.

rimeligt.

fanebærer.

dvs. al den stund, eftersom.

komme med en krigserklæring.

hæderlig, dansk mand.

kan.

tjener bægre værdigt som.

elskværdige, kære.

flygte fra, forlade slaget.

skænkes, gives.

sådan.

må tænke (optativ).

hellere.

jf. ordsproget: Hånd og mund bør følges ad, dvs. man bør holde, hvad man lover; se Mau 1879, nr. 3.374; jf. også ordsproget: Der er tit langt mellem hånd og mund, se Grundtvig 1845, nr. 1.810.

flygtede.

drikkeskålen med blod.

hæderlig, dansk mand.

dvs. al den stund, eftersom.

vise tilbageholdenhed.

eftersætte de flygtende.

erfarne, prøvede.

helte, krigere.

bryster sig, praler.

blive omtalt, få et ry.

dvs. al den stund, eftersom.

våbenskjoldet.

hellere.

her: styrke.

her: få lejlighed til at slås mod ham.

de flotte og fornemme fyre (spøgende).

høre.

dvs. gennemstrejfe.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. mente.

udspørgeren.

dvs. al den stund, eftersom.

tapperhed.

beklage sig over, jamre over.

jf. ordsproget: Hvad kan det skade, at en Hund gør ad mig, når den ikke bider mig?; se Mau 1879, nr. 798, og Grundtvig 1845, nr. 223. Immer-Biæf er et spøgende navn for en hund.

stillede sig i position, gjorde sig kampklar.

spinkle.

dvs. forbløffet, indgydt skræk.

hjerterkvababbelse; nervøs hjertebanken.

mærkbart.

uretfærdigt, skændigt.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.664, og Grundtvig 1845, nr. 448.

generede Kette voldsomt.

tilladelse.

let.

hanekammen.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.840, og Grundtvig 1845, nr. 1.935.

ord i folkemunde.

lov eller domstol, der gjaldt for folkene på en kongsgård.

overdrage.

dvs. syntes.

stille op til tvekamp (på en afgrænset kampplads).

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.178, og Grundtvig 1845, nr. 969.

klang, egl. galede.

hellere.

lade mig optage i en andens husstand mod at afgive mine besiddelser.

selv at stille op til tvekamp (på en afgrænset kampplads).

må sige (optativ).

jf. ordsproget: Hvem der gør regning uden vært, må regne to gange; se Mau 1879, nr. 7.778, og Grundtvig 1845, nr. 2.144.

satte næsen op efter.

stille op til tvekamp (på en afgrænset kampplads).

sammen med en til.

helt, kriger.

dvs. mente.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hæderlige, danske mænd.

specielt; usædvanligt.

jf. ordsproget: Løvemund og harehjerte passer ikke sammen; se Mau 1879, nr. 6.212.

udfordre.

kan være (optativ).

overdrager.

forundeligt.

stum.

stum.

hæderlige, danske mænd.

udfordre.

hæderlig, dansk mand.

se (imperativ pluralis).

ikke.

dvs. syntes.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.786, og Grundtvig 1845, nr. 1.218.

bemærkelsesværdige begivenhed.

kun stolede delvis på sit sværd.

værgede.

føjelig, langsom.

gråhårede.

heltens, krigerens.

afprøve, undersøge.

her: våbenbroder.

helten, krigeren.

hvor omtrent (på kroppen).

flækkede.

midt igennem.

straks, øjeblikkeligt.

rørende.

slog så kongesønnen ihjel.

helses, krigeres.

hæderlige, danske mænd.

da.

kongesceptre.

ikke.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hæderlig, dansk mand.

gængs talemåde; kendt i folkemunde.

så over hovedet: følte sig bedre end alle andre; lod hånt om.

tant og fjas, pjank.

krigstogter.

ridderlige øvelser.

særlig, speciel.

undtagen.

udfordrede han ham netop.

måde at udkæmpe en tvekamp på.

dvs. syntes.

anerkendte, anså.

de kæmpedes.

afmålte, optegnede.

formål.

glitrende, funklende.

tjenestedreng.

valgte.

sejlede han afsted med.

angreb.

mest bemærkelsesværdige.

helte, krigere.

våbenbroderskab.

jf. ordsproget: I krig bruges magt og list; når løvehuden ikke vil række til, bruger man ræveskindet. Se Mau 1879, nr. 5.054, og Grundtvig 1845, nr. 3.003.

hæderlige, danske mænd.

jf. ordsproget: Det er skælmsk (falsk, uærligt) at klappe med den ene hånd og nappe med den anden; se Grundtvig 1845, nr. 1.443.

forbillede, rollemodel.

hellere.

flygtede.

våbenbroderskabet; tropperne.

kurs; vej.

blæste broderskabet et stykke.

helte, krigere.

stille op til tvekamp (på en afgrænset kampplads).

jf. ordsproget: Noget i klæderne skåret og noget i kødet båret; se Mau 1879, nr. 4.861, og Grundtvig 1845,

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

nr. 2.492. Betydningen af ordsproget er, at nogle karaktertræk er tillærte og andre medfødte.

modig, tapper.

skyede.

stillede op til tvekamp (på en afgrænset kampplads).

slag på åben slagmark mellem to hære.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 693, og Grundtvig 1845, nr. 205.

sværdknappen.

fratog.

hæderlige, danske mænds.

dvs. syntes.

offentlig forsamling af rigets stormænd.

rigets farvande, havene omkring riget.

nærmeste slægtning.

det var ligegyldigt.

tvang hun til tavshed.

helt, kriger.

svirebrødre, drukkammerater.

dvs. datter.

dagdrivere, lediggængere.

skarnsstreger.

slå sig til ro.

usædvanlige, sjældne.

kvindernes opholdsværelse.

reparere.

næsten ved; klar til.

dvs. datter.

svaghed.

ciselerede brystsmykker.

dvs. mente.

dvs. datter.

i hvilken grad.

dvs. sølle, elendig.

kaste sin øjne på (med henblik på giftermål).

venstre hånd.

højre hånd.

overgik alle.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. datteren.

dvs, brodden, her: sværdspidsen.

stille op til tvekamp.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.625, og Grundtvig 1845, nr. 2.818. Betydningen er, at kvinder når at skifte mening ti gange på vej fra det ene rum til det andet.

dvs. datter.

forekom hende.

jf. Mau 1879, nr. 9.132.

dvs. datters.

den nærmeste slægtning.

den, der fører bruden til alteret eller stedet, hvor brylluppet skal foregå.

sådan.

her: hird.

fodres dygtigt.

uregerlige personer.

skarnsstreger.

til hoffet.

dvs. himmelspræt; en leg, hvor man kastes op i luften.

skind, skindtæpper.

knoglerne.

drak om kap.

hæderlige, danske mænd.

bildte ind.

opholdsværelse for kvinder.

dvs. al den stund, eftersom.

dvs. mente.

variant af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.739.

jf. ordsproget: Man kan ikke få både i pose og sæk; se Grundtvig 1845, nr. 123.

variant af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.741.

uenige.

samles.

narres; bekæmpes.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.124, og Grundtvig 1845, nr. 335.

uanset hvor.

helte, krigere.

helten, krigeren.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

nærmest.

jf. ordsproget: Det nytter ikke, man har navnet, når en anden har gavnet; se Mau 1879, nr. 2.774, og Grundtvig 1845, nr. 1.941.

granske, udforske.

have.

sejle rundt uden skib.

sørøvere.

under nogen omstændigheder.

ud af.

plovens styrestang.

jf. ordsproget: Det er godt at have rent brød (eller mel) i posen; se Mau 1879, nr. 7.829, og Grundtvig 1845, nr. 2.135.

bemærkelsesværdigt.

forekom dem.

hæderlig, dansk mands.

trække blank og angribe.

kun.

undslupne.

helte, krigere.

adkomst som ligestillet.

helte, krigere.

togt.

stedmoder.

dvs. sine kreaturer.

længe.

skuede, betragtede.

slås, støde sig til blods.

kappedes med.

drak om kap.

abnorm.

materien, giften.

trolddomsdrik, trylledrik.

mærkbart.

ugiftige, uskadelige.

foretager skibet en stagvending, drejer skibet om sig selv.

særlige.

kundskab, indsigt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kvægets.

stedsønnen.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.473, og Grundtvig 1845, nr. 508.

spioner.

smidt tøjet.

dvs. mente.

spionerne.

snusere, sporhunde, der opmærksomt lytter efter alt.

søvnige, ugidelige.

håndterbare, ikke for tunge.

narre ham.

på undersiden beklædte med for (så de ikke støjer).

bore hul i under vandlinjen.

hverken.

løb ind over.

drukne.

våbenbrødre.

hørt.

langs med kysten.

sjællænderne.

i sandhed skyldige.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.100, og Grundtvig 1845, nr. 810.

jf. ordsproget: Vil man igennem verden, må man vide at sno sig; se Mau 1879, nr. 11.439, og Grundtvig 1845, nr. 2.897.

hørt, erfaret.

en person, der er ens nar for sommeren, da vedkommende ikke har kunnet gætte noget særligt (fx et gækkebrev).

haft.

ussel sjæl.

jf. ordsproget: Tosse er mellem folk, som ugle mellem krager; se Mau 1879, nr. 1.155, og Grundtvig 1845, nr. 2.725. Ordsproget anvendes, når noget eller nogen ikke passer ind (er ugleset) i et selskab.

gerning.

vand i si eller sigte, jf. ordsproget: Det er ondt at øse vand med sold; se Mau 1879, nr. 11.123. Ordsproget anvendes, når man udfører formålsløst arbejde (sisyfosarbejde).

også.

uanset hvor.

her: bølge.

vanskelig, besværlig.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

skam dig.

galende hane på mødingen.

larm, praleri.

helt, kriger.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.846, og Grundtvig 1845, nr. 2.070.

giftig, skadelig.

jf. ordsproget: Kragen råber altid på sit eget navn; se Mau 1879, nr. 6.863, og Grundtvig 1845, nr. 1.522.

levet din tid ud.

variant af ordsproget: Ræd mand lægger alting ilde ud; se Mau 1879, nr. 8.165.

skind.

opdrætter.

også.

skal passe på (optativ).

lam, som opflaskes.

betydelig; særlig.

ved hoffet.

jf. ordsproget: Når man slår imellem en flok hunde, piber den, man rammer; se Mau 1879, nr. 9.067, og Grundtvig 1845, nr. 1.919.

livvagterne, kongens hirdmænd.

flæense.

landstrygere, vagabonder.

dvs. syntes.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.515, og Grundtvig 1845, nr. 1.064.

give på kredit.

med.

dvs. befalede.

stagen med hestehovedet.

tappert, modigt; uforfærdet.

bannerfører, fanebærer.

må vi have noget bedre i vente (optativ).

ond gerning.

skal få (optativ).

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.189, Grundtvig 1845, 1.750.

skal få (optativ).

jf. ordsproget: Fals (falskhed, bedrag) slår ofte sin herre på hals; se Mau 1879, nr. 1.896, og Grundtvig 1845, nr. 551. Slaae betyder vil slå (optativ). Betydningen af ordsproget er, at falskhed eller bedrag hævner sig selv.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

skal være (optativ).

sådan.

det hele.

bortvejret, blæste væk.

dvs. fedtet.

skred, gled.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.114a, og Grundtvig 1845, nr. 134.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.715, og Grundtvig 1845, nr. 2.471.

natur, væsen.

dannelse; kløgtighed.

gave.

tappert, modigt; uforfærdet.

dvs. syntes.

det åbne ildsted, arnen.

sjældent.

bedrageri, her: at unddrage kongens hans retmæssige ejendom.

bryde.

beholdt.

stak til siden.

tilladelse.

højstemte.

kurs.

træstub.

træstubben.

træstub.

stubbe.

efterkommer, slægtning.

horekarl; skørtejæger.

befippelse, forfjamskelse.

dvs. syntes.

nem, ligetil.

dvs. mente.

sådan.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.053. Den næste betyder her en slægtning.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.296, og Grundtvig 1845, nr. 2.007.

her: kort glæde.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.870, og Grundtvig 1845, nr. 2.612.

i sikkerhed for anklager.

blive straffet for sine handlinger.

havde med at gøre, begav sig af med.

ad.

sammen med ti andre.

i kamp.

være tålmodige.

ikke.

rimeligt.

stak dermed til, gjorde dermed nar af.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 898, og Grundtvig 1845, nr. 260.

kamppladsen for tvekampen.

opmåles.

levninger, rester af tidligere serveret mad eller drikke (spøgende).

stumper, smuler.

ynkværdige.

det lækre udseende.

levninger, rester af tidligere serveret mad eller drikke (spøgende).

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.278, og Grundtvig 1845, nr. 1.090.

sådan.

landstrygere, vagabonder.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.992, og Grundtvig 1845, nr. 1.728.

dvs. fæ, kvæg.

det hele.

elskeligste.

skal være (optativ).

dvs. syntes.

jf. ordsproget: Tossier, børn og fulde folk, de er hemmeligheders tolk; se Mau 1879, nr. 3.571.

uanset hvor.

rette op på.

variant af ordsproget: Meget af munden og lidt af ulden; se Mau 1879, nr. 6.604, og Grundtvig 1845, nr. 1.801. Unden betegner et måltid mad.

garantien.

våbenbrødre.

dvs. sålerne.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. forbløffe, gøre målløs.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.913, og Grundtvig 1845, nr. 2.805.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.661, og Grundtvig 1845, nr. 750.

modstanderen.

skævhalset.

formåen, evne.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.324, og Grundtvig 1845, nr. 672.

i samme øjeblik.

modstander.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.435, og Grundtvig 1845, nr. 2.962.

dyst.

vækkede.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 71, og Grundtvig 1845, nr. 1.817.

våbenbrødre.

allerede.

dvs. hellere.

tog (gl. 2. person singularis).

ejendom, ejendele.

tabte.

frarøve.

dvs. datter.

reparation, udbedring.

her: kongeværdighed, egl. purpurfarvet kongekåbe.

betænk (imperativ pluralis).

rimeligt, retfærdigt.

dvs. al den stund, eftersom.

skal forbyde (optativ).

tåbelighed.

må Himlen forbyde (optativ).

ikke.

jf. ordsproget: Nær ved og næsten, slår ingen mand af hesten; se Mau 1879, nr. 6.995, og Grundtvig 1845, nr. 1.988.

jf. ordsproget: Der skal stærke ben til at bære gode dage; se Mau 1879, nr. 5.818, og Grundtvig 1845, nr. 2.347.

dvs. al den stund, eftersom.

yndling, kæledægge.

fnug.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forfædres.

svulme.

tapperhed; mod.

forfædre.

helt, kriger.

endnu.

forfædres.

tirres, ophidses.

må bevare (optativ).

således.

uanset hvad.

sammen, i forening.

dvs. datter.

hellere.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.189, og Grundtvig 1845, nr. 1.750.

dvs. burre.

erfare.

sådan.

våbenbrødre.

bortviftes, afvises.

let, nemt.

ordsproglignende sentens, der hverken optræder i Mau 1879 eller Grundtvig 1845 og 1875.

endnu.

jf. Mau 1879, nr. 11.889, og Grundtvig 1845, nr. 1.163.

udfritte, liste oplysninger ud af.

dvs. al den stund, eftersom.

også.

bedrage, holde for nar på trods af, det er godt.

satte en mand så stor pris på.

dvs. datter.

det hele.

dvs. over stag (foretag en stagvending).

dvs. røgtede, varetog.

dvs. bejler.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.883, og Grundtvig 1845, nr. 1.949.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.465, og Grundtvig 1845, nr. 1598.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kloge; morsomme.

stedmoder.

trolddomskyndigheds.

sådan.

dvs. datter.

ubemærket.

ordnet.

dvs. al den stund, eftersom.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.605, og Grundtvig 1845, nr. 1.586.

omhyggeligt.

spist færdigt.

ikke.

dvs. datter.

Med det samme.

stedmoders.

drog Erik fordel af.

nærmeste.

larme.

flygtede.

beredte han sig.

dvs. al den stund, eftersom.

undslap.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

mandighed, tapperhed.

hørte, erfarede.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

opdagede de dog snart.

dvs. vendernes, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

dvs. fyrre (fyrretyve).

våbenbrødre.

sørøverskib.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 351, og Grundtvig 1845, nr. 2.845. Pirres eller pirris er en kat.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.047, og Grundtvig 1845, nr. 585.

orden.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

inden for.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jeg priser dig lykkelig (optativ).

jf. ordsproget: Vismands tanke er ofte sand spådom; se Mau 1879, nr. 9.370.

annonceres, bekendtgøres.

jævnede med jorden.

bakker.

alt muligt, alskens ting.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 693, og Grundtvig 1845, nr. 205.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.073, og Grundtvig 1845, nr. 789.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.913.

bekræftede ham i.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.806, og Grundtvig 1845, nr. 2.472

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 467, og Grundtvig 1845, nr. 1.119. Betydningen af ordsproget er, at et barn kun er så velopdragen ude, som det har lært at være hjemme.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

særlig.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

dvs. befalede.

dvs. vendere, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.189, og Grundtvig 1845, nr. 1.750.

jf. ordsproget: Bekendelsen har bragt manganen mand til galgen; se Mau 1879, nr. 737, og Grundtvig 1845, nr. 211.

jf. ordsproget: I krig sidder retten i spydstagen, dvs. for enden af spyddet; se Mau 1879, nr. 5.025, og ordsproget: Det er ikke godt, når retten sidder i spydstagen, se Grundtvig 1845, nr. 2.155.

befaling fra magthaveren.

fanebæreren.

foran.

heltene, krigerne.

udrustede.

rimelighed, retfærdighed.

flygtede.

henrettes.

tilladelse.

alt en person ejer, undtagen jord; formue.

konfiskeret; mistet, tabt.

bindes til en pæl (kag) og piskes.

hæderlige, danske mænd.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

førte krig, begik landsforræderi.

mistet, tabt.

dvs. modvilligt.

fanebæreren.

tapperhed.

værre; heftigere.

udfordrede.

den afmålte kampplads for en tvekamp.

helt, kriger.

ganske vist.

udkæmpe en tvekamp (på en afgrænset kampplads).

helten, krigeren.

kølle.

hæderlig, dansk mand.

langs kysten ved.

variant af ordsproget: Man må så, før man kan høste; se Mau 1879, nr. 8.227.

del af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.405, og Grundtvig 1845, nr. 1.034.

råt for usødet; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.919, og Grundtvig 1845, nr. 1.019. Sødt betyder sødet, altså sydet, dvs. kogt.

passende.

således.

jf. ordsproget: Gode ord er guld værd; se Mau 1879, nr. 3.142, og Grundtvig 1845, nr. 953.

hørt om.

dvs. datters.

bortvisning, forstødelse.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

udspionere.

til Ruslands kyst.

således.

tunge.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr 2.605, og Grundtvig 1845, nr. 782. Betydningen er, at en gang må altid være den første

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.798, og Grundtvig 1845, nr. 1.675.

udspionere.

sådan.

spørgeren.

jf. ordsproget: Den er ingensteds, som er allesteds; se Mau 1879, nr. 9.558.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

ordsproglignende sentens, der hverken optræder i Mau 1879 eller Grundtvig 1845 og 1875.

ordsproglignende sentens, der hverken optræder i Mau 1879 eller Grundtvig 1845 og 1875. Søvnne-Tryne betyder sovetryne.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.877.

dvs. datter.

delinger.

deling.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.515, og Grundtvig 1845, nr. 2.317.

ordsproglignende sentens, der hverken optræder i Mau 1879 eller Grundtvig 1845 og 1875. Søvnne-Tryne betyder sovetryne.

variant af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 853. Bulbidere er bidske hunde; beder betyder jager.

Rutenere er en latiniseret form af rus, der var navnet på et østslavisk folkeslag, som levede i og omkring det senere Kijevvrige.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.633, og Grundtvig 1845, nr. 1.733. Stærkodder betegner her en stærk kriger (efter sagnkrigeren Starkad eller Stærkodder).

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.628, og Grundtvig 1845, nr. 820 og nr. 1.159. Kiækker betyder gækker.

ordsproglignende sentens, der hverken optræder i Mau 1879 eller Grundtvig 1845 og 1875. Kiæver betyder kæber (mund).

Rutenere er en latiniseret form af rus, der var navnet på et østslavisk folkeslag, som levede i og omkring det senere Kijevvrige.

gjorde sig klar.

husherre.

æsels.

rimeligt, retfærdigt.

i øvrigt, derudover.

Rutenere er en latiniseret form af rus, der var navnet på et østslavisk folkeslag, som levede i og omkring det senere Kijevvrige.

med undtagelse af, på nær.

dvs. mente.

helte-, krigerry.

skattepligtige underkonger.

hirdmænd, livvagter.

urimelig, uretfærdig.

dvs. al den stund, eftersom.

nationalitet.

kongehal.

i galop de farer frem.

æsler.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.023, og Grundtvig 1845, nr. 2.006.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

underhold, livsfornødenheder.

skattepligtigt.

betvinger af tapre krigere.

dvs. næssekonger, småkonger (konger uden virkeligt rige eller magt).

krigstogt.

mandefald.

forbundsfæller.

fordelte.

folk fra Jämtlands.

folk fra Hälsinglands.

folk fra Jarnberalands (Dalarna).

bemærkelsesværdig.

særlig.

dvs. datter.

sikkert vidnesbyrd; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

sørøvertogt.

våbenbroder.

dvs. datter.

dvs. venderne, et slavisk folk på Østersøens sydkyst.

hørte, erfarede.

her: kongens ret eller domstol.

dvs. datter.

dvs. befalede.

udkæmpe en tvekamp (på en afgrænset kampplads).

ypperlige, fortræffelige.

udkæmpede en tvekamp (på en afgrænset kampplads).

fuldt ud.

våbenbrødre.

gave.

ved.

trylleviser, besværgelser.

vækkede (gl. bøjning).

heftig; voldsom.

flygtede.

anerkende.

dvs. mente.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

nærmeste.

hørte om.

udkæmpe en tvekamp (på en afgrænset kampplads).

mandefald.

mandighed, tapperhed.

landsdele, egne.

så efter fælderne.

gangsti.

opretholde.

våbenbroderskab.

iltre; lidenskabelige.

opretholde.

i sandhed.

hejse.

en af de opildnede; en af dem, der var blevet skyndet på.

hejst.

straks, øjeblikkeligt.

blot.

dvs. al den stund, eftersom.

dvs. fagreste, skønneste.

ligesom.

også.

tungt; slemt.

i tvekamp (på en afgrænset kampplads).

jeg kan ikke vide med sikkerhed.

komme, nå.

dvs. segl, høstredskaber (pluralis).

flænsede.

meget.

også.

helte, krigere.

dvs. syntes.

dvs. befalede.

er sikkert vidnesbyrd; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

fra landsiden.

foruden, flere end.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

almen.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.452, og Grundtvig 1845, nr. 1.595.

vadested.

tabt sit liv.

dvs. jernspigre, store jernsøm.

jf. ordsproget: Skal vi lige gode brødre være, må vi lige god ret nyde; se Mau 1879, nr. 5.623, og Grundtvig 1845, 1.633.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.723, og Grundtvig 1846, nr. 1.639.

dvs. datter.

helt, kriger.

i tvekamp (på en afgrænset kampplads).

dvs. datter.

om hjælp.

usædvanlig, særlig.

bekrige.

scepter, kongemagt.

derop.

klare sig.

dvs. ski.

snedækkede.

søger de deres overmand, findes der ingen bedre end dem.

drøje, kraftige.

som de især beskæftiger sig med.

således.

dvs. mente.

dvs. syntes.

turen.

et folkslag fra Bjarmland, der ifølge norrøn litteratur lå ved Hvidehavet.

til hver mand.

helt, kriger.

dvs. datter.

sørøverhåndværket.

ved kysten.

sørøverne.

dvs. al den stund, eftersom.

store.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

på spil.

skovøkser.

våbenbrødre.

uhåndterlige.

gjort usikkert.

sørøvere.

dvs. syntes.

dække.

dvs. hyklerisk.

hæderlige, danske mænd.

uden tvang; egl. som ikke er sat i fangeblok, som ikke er tilfangetaget.

en listig bagtanke; jf. ordsproget: Den der hvisler (fløjter) i mørke, har skælmens bag øret; se Mau 1879, nr. 6.731, og Grundtvig 1845, nr. 1.207.

alt muligt.

en kort, dvs. overhugget hals.

helte, krigere.

erfarede.

med det samme.

spioner.

jf. ordsproget: Hvem der vil i verden blive, skal list med list fordrive; se Mau 1879, nr. 5.642.

helte, krigere.

fremstod iøjensfaldende og pralende.

skamme sig over; føle sig forlegen ved.

guld- og sølvbroderede hynder.

dvs. hvor.

alskens slags.

steg af vildt.

lod musikken spille; var ikke bekymret over morgendagen.

drikke om kap.

tømme (bægrene) til bunds.

dvs. støtte.

rummet.

her: mandfolk.

i samme øjeblik.

vandt den danske tapperhed ry.

fælder forsynet med pigge, hager.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

flygter.

giftigste.

bebyrdet, tynget.

indenlandske, indfødte.

ulastelig tilstand; lydefrit samfund.

væsentligste del.

almen.

da.

herlige; som fylder en med livsglæde.

sigter til Jesus Kristus.

herlige; som fylder en med livsglæde.

jordiske herskere.

vidunderlige, herlige.

således.

tidens gang; den jordiske tilværelse.

de jordiske tidsaldre.

kyndig.

kostbarhed.

dvs. al den stund, eftersom.

fabeldyr i skikkelse af en ko, der lever i havet blandt havfolkene.

uventet.

det hele.

bedrog, narrede.

fabeldyr i skikkelse af en ko, der lever i havet blandt havfolkene.

dvs. befalede.

forunderlige.

endnu.

hæderfuldt, ærefuldt.

da.

dvs. syntes.

hæderlige, danske mænd.

scepteret, kongemagten.

dansk skjald, digter.

kongetrone.

hæderlige, danske mænd.

de legemlige rester.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

digterløn (efter den nordiske gud Brage).

erhvervet, tildelt.

gerninger.

scepteret, kongemagten.

Rutenere er en latiniseret form af rus, der var navnet på et østslavisk folkeslag, som levede i og omkring det senere Kijevvrige.

Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1875) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*, 2. udg. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Nyerup, Rasmus udg. (1821) *Udvalg af Danske Viser fra Midten af det 16de Aarhundrede til henimod Midten af det 18de, med Melodier*, bind 1-2. København